

การบูรณาการการตีความหลักศาสนปฏฐานกับ
ความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์*

THE INTEGRATION OF HERMENEUTICS ON THE PRINCIPLE OF
SĀSANAPATTHĀNA AND THE TRUTH OF PAUL RICOEUR'S
NARRATIVE

พระมหานุกูล อริยธรรมวัฒนา

Phramaha Nugoon Ariyadhammawattana

พระมหาพรชัย ศรีภักดี

Phramaha Pornchai Sripakdee

พระราชปรียัติมุณี

Phra Rajapariyattimuni

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: nugoon666@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการบูรณาการการตีความหลักศาสนปฏฐานกับความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาหลักการตีความตามแนวศาสนปฏฐาน แนวคิดการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ และนำเสนอการบูรณาการการตีความตามแนวศาสนปฏฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า

หลักการตีความตามแนวศาสนปฏฐาน เป็นการนำเสนอการตีความจากอรรถวิสัยไปสู่ภววิสัย มีระบบและกรอบการตีความชัดเจน เพราะเป็นการตีความภายใต้หลักการใหญ่คืออริยสัจสี่ การตีความตามแนวคิดของริเคอร์ มีโลกทัศน์อรรถวิสัยมากกว่าภววิสัย เป็นได้ทั้งการอธิบายความและความเข้าใจ ผู้อ่านมีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบของเรื่องเล่าซึ่งเป็นโลก

* Received 12 July 2019; Revised 18 August 2019; Accepted 9 August 2019

แห่งประสบการณ์ชีวิต การตีความดำรงอยู่ที่จุดตัดกันของการจัดรูปในตัวเองกับการจัดรูปใหม่ให้แก่ชีวิตซึ่งอยู่นอกตัวเอง เมื่อนำการตีความที่มีความเป็นอัตวิสัยบูรณาการเข้ากับการตีความแบบศาสนปณฺฐานซึ่งเป็นวัตถุวิสัย ทำให้เห็นความสอดคล้องลงตัวของ การตีความ ความยืดหยุ่นในการตีความแบบริเคอร์ที่มีเกณฑ์จริยธรรมแบบศาสนปณฺฐานคอยสอดส่องพิจารณาเมื่อมีการตีความตัวเอง

การตีความของปอล ริเคอร์ มีจุดเด่นตรงที่การให้เสรีภาพในการตีความศาสนปณฺฐานมีจุดเด่นที่เกณฑ์การตรวจสอบว่า เสรีภาพในการตีความนั้นเป็นอย่างไร งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญที่เป็นการกำหนดแนวทางการตีความให้แก่ภาษาทางศาสนา อันจะทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างและในศาสนาที่สำคัญของโลกสมัยปัจจุบัน

คำสำคัญ: การตีความ, ศาสนปณฺฐาน, ริเคอร์

Abstract

This dissertation entitled ‘The Integration of Hermeneutics on the principle of Sāsanapaṭṭhāna and the Truth of Paul Ricoeur’s Narrative’ has objectives: to study the principle of hermeneutics of the Sāsanapaṭṭhāna Paul Ricoeur’s concept of hermeneutics in narrative, and propose the integrated model of hermeneutics of the Sāsanapaṭṭhāna and Paul Ricoeur’s concept of hermeneutics in narrative. This research is documentary research.

In the study, it was found that:

the principle of Sāsanapaṭṭhāna was mainly focused on the subjective interpretation leading to objective domain based on the clear-cut system and framework due to its function under the basis of four noble truths. In Paul Ricoeur’s interpretative method, it holds more subjective than objective views and this has been giving rise to both the explanation and understanding resulting in providing the readers the configuration of the narrative as who is the world of the experience of life. In this matter, the interpretation exists between the point of configuration in the text and the re-figuration which is out of the text. when

integrated the subjective interpretation method with objective one in Sāsanapaṭṭhāna, the consistency and accord in the hermeneutical approach was obtained through the supportive roles of Paul Ricoeur's flexibility and Sāsanapaṭṭhāna's moral criteria while the textual interpretation was being done.

the Paul Ricoeur's method obviously holds the strong point in giving the freedom to the readers, on the other hand, the method in Sāsanapaṭṭhāna possesses certain criteria in examining as to how is that freedom. In this research, the significant integrated approach of both ways was made so as to provide the concise way of interpretation for any religious languages by which the mutual understanding of intra-inter religion can be achieved in the present world society.

Keywords: Interpretation, Sāsanapaṭṭhāna, Ricoeur

บทนำ

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในชมพูทวีป ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นพระบรมศาสดา ในช่วงเวลาต่อมาได้แตกหน่อเป็นนิกายเถรวาทกับนิกายมหายาน พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทนับตั้งแต่ยุคต้น ๆ เริ่มแต่สมัยการสังคายนาครั้งแรกมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้สถาปนาและยึดเอาพระไตรปิฎกเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (Lopez, Donald S. Jr, 1988) โดยการพัฒนาคำสอนและแนวคิดต่าง ๆ ในรูปของคัมภีร์อรรถกถาและฎีกาเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกอันเป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นการรักษาคำสอนสืบลำดับอาจารย์ ถึงกระนั้น ประเด็นการตีความคำสอนในพระพุทธศาสนายังเป็นที่ถกเถียงอย่างไม่มีวันสิ้นสุด (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) เนื่องจากว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์มีการตีความเป็นวิถีชีวิต การตีความของมนุษย์จึงเป็นกิจกรรมที่เป็นไปโดยธรรมชาติ

ศาสนปรัชญา เป็นแนวทางการตีความที่ปรากฏในคัมภีร์เนติปิฎก (มหากัจจายนเถร, 2540) มีการตีความโดยเป็นทั้งหลักการและวิธีการ นอกจากนี้ ศาสนปรัชญายังเป็นการตีความที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ และเป็นระบบมีระเบียบแบบแผนสำหรับการตีความเพื่ออธิบายหลักธรรมและได้กลายมาเป็นเอกลักษณ์สำคัญของเถรวาทที่ส่งผ่านแนวทางการตีความ

ไปสู่คัมภีร์ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาเพราะแสดงลักษณะการตีความเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อนและมีชั้นเชิงทางเทคนิคสูง (Lopez, Donald S. Jr, 1988) สอดคล้องลงตัวและมีคุณค่าเทียบเท่ากับตัวบทที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและจัดอยู่ในเถรคาถา (ธมมपालเถร, 2539)

ศาสนปณฺฐานมีหลักและวิธีการตีความคล้ายตามอรรถาธิบายของผู้ฟัง โดยอาศัยหลักการ 16 แบบ (16 สูตร) มีการตีความอันส่วนแห่งความเศร้าหมอง (สังกิเลสภาคียสูตร) เป็นต้น และอาศัยเกณฑ์ที่เรียกว่ามูลบท 18 ประการทั้งที่เป็นฝ่ายความดีงาม (กุศลมูล) และฝ่ายความชั่วร้าย (อกุศลมูล) เพื่อเป็นเครื่องตรวจสอบความเป็นไปทางจริยธรรม

ยกตัวอย่างสูตรที่แสดงถึงสังกิเลสและอกุศลทั้งหลาย เช่น การขอร้องต่อประชาชนชาวกรุงสิทฺธิของพระเจ้าสญชัยให้อยู่และบริโภคมกมจนถึงรุ่งเช้า จากนั้นจึงค่อยพากันขับไล่พระเวสสันดรออกจากแคว้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อตีความตามหลักและวิธีการตีความศาสนปณฺฐานอันเป็นแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ในบริบทนี้ ใช้เกณฑ์การตีความได้แก่การแสดงออกถึงความต้องการให้อยู่เพื่อบริโภคมกม (ตัณหา) อันแฝงหรือซ่อนเร้นโดยไม่รู้ตามความเป็นจริง (อวิชชา) ประารถนาให้อยู่เสวยสุขในการการบริโภคมกม (โลภะ) อันเป็นความหลงไม่รู้จริงในการแก้ปัญหาชีวิต (โมหะ) นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง ความเศร้าหมองที่มีในตน (สังกิเลสภาคียสูตร) ในขณะที่ยังเศร้าหมองอยู่แต่ก็ยังแสวงหาหนทางให้ตนพ้นจากความเศร้าหมองนั้น (สังกิเลสวาสนาภาคียสูตร) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสบายใจแก่ตนและแก่บุคคลที่ตนห่วงใย (ทุจฺริตโวลานภาคียสูตร)

ริเคอร์เป็นนักปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญและมีความโดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นด้านการกระทำของมนุษย์ การยืนยันตนเองของมนุษย์ การจินตนาการ ทฤษฎีวิพากย์ หรือประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตก (ปกรณัม สิงห์สุริยา และคณะ, 2556) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านเรื่องเล่าทางศาสนาอันเป็นการพิสูจน์ความหมายของข้อความทางศาสนาและพิสูจน์เพื่อหาเหตุผลสนับสนุนความเชื่อทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานและเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อการพิสูจน์หรือหาเหตุผลสนับสนุนความเชื่อทางศาสนา (ปกรณัม สิงห์สุริยา, 2540) โดยอาศัยภาษาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการที่สำคัญในการสื่อสารหรือประสานตัวบทหรือประสานข้อความในตัวบท (matter of text) อันมี 3 ระดับ ได้แก่ “ชื่อ” “ข้อความหรือประโยค” และ “เป็นเรื่องเล่าประกอบไปด้วยประโยคและโครงเรื่อง (plot)” โดยทำหน้าที่และมีหน้าที่เฉพาะของตน ๆ ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน (Comstock, Gary L, 1993) ฉะนั้น การกลับมาพิจารณาตนเองเพื่อให้

ตนเองได้นิยามตนเองใหม่อีกครั้งหนึ่ง (Ricoeur, Paul, 2008) ย่อมเป็นไปได้ว่าในเวลาที่ทำ ความเข้าใจตัวบท ริเคอร์ได้นำเสนอรูปแบบต่าง ๆ (figures) อันเป็นรูปแบบที่ช่วยเปิด จินตนาการเพื่อให้มีการทดลองทางความคิดที่ทำให้เราเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงแง่มุมทางจริยธรรม ของพฤติกรรมมนุษย์อันเป็น “ความเข้าใจแบบเรื่องเล่า” (narrative understanding) ซึ่งมี ลักษณะใกล้เคียงกับปัญญาปฏิบัติ (practice wisdom) (Ricoeur, Paul, 1991) ที่เป็นรูปธรรม ในการตัดสินใจทางจริยธรรม ดังนั้น งานของริเคอร์จึงนำเสนอประสบการณ์และตัวของผู้อ่าน (ปกรณ สิงห์สุริยา และคณะ, 2556) ซึ่งเป็นมิติใหม่ที่ริเคอร์ได้ค้นพบและนำเสนอ

เมื่อมองจากแนวคิดความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ จะเห็นว่าตัวอย่างที่ยกขึ้นนั้น ประกอบไปด้วย การวางโครงเรื่อง (plot) การสังเคราะห์ระหว่างเหตุการณ์หรืออุบัติการณ์ การ สังเคราะห์จากมุมมองอีกมุมมองหนึ่ง การสังเคราะห์องค์ประกอบต่างประเภทกันโดยให้ ความสำคัญกับมิติด้านเวลา 2 มิติคือในเรื่องที่เล่าเกี่ยวกับการสืบเนื่องของเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ อันเป็นเรื่องเล่าประกอบไปด้วยโลกของตัวบทและโลกของผู้เขียนซึ่งมีการครอบครองตัวบท ผ่านการอ่าน อันสะท้อนให้เห็น (1) การกระทำ (2) ตัวละคร (3) เหตุการณ์ของเรื่องเล่า นอกจากนี้ยังมีการยึดโยงระหว่าง (1) ความเข้าใจเรื่องเล่ากับประสบการณ์การใช้ชีวิต (2) เรื่อง เล่ากับความเข้าใจเชิงปฏิบัติ (3) เรื่องเล่ากับชีวิตที่ประกอบด้วยสิ่งที่เรียกว่าคุณสมบัติก่อนการ เป็นเรื่องเล่า

การตีความเป็นเครื่องมือในการที่จะสื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายหลักธรรมใน เบื้องต้น ซึ่งจะเป็นเครื่องตัดสินความเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2553) ได้รับความสนใจเป็นพิเศษและถือเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาโลกาภิวัตน์ (วีรชาติ นิยมอนงค์, 2552) ซึ่งมีรูปแบบที่มีความเป็นสหนัย (Coherence) และมีความสมนัย (Correspondence) หรือมีความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะที่ เป็นเหตุเป็นผลและการบูรณาการต่อกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532) เพื่อปรับประยุกต์ใช้ทฤษฎีแนวพุทธในสังคมปัจจุบันให้สำเร็จเป็นรูปธรรม (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2534)

ในการบูรณาการหลักศาสนปณฺฐานกับความจริงในเรื่องเล่าของริเคอร์ ผู้วิจัยได้เลือกวิธี บูรณาการตามแนวทางศาสนปณฺฐานกับความจริงในเรื่องเล่าเป็นการนำทฤษฎีสองทฤษฎีมา เสริมซึ่งกันและกัน ในฐานะที่พระพุทธศาสนาไม่ขัดแย้งกับศาสตร์สมัยใหม่ และศาสตร์สมัยใหม่

ช่วยยืนยันความจริงเกี่ยวกับคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างสมเหตุสมผล แนวคิดแบบความจริงในเรื่องเล่าสามารถเสริมให้หลักศาสนปณฺฐานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น สาสนปณฺฐานช่วยลดความไม่เป็นกลางเชิงจริยธรรมอันเป็นข้อจำกัดในเรื่องเล่าของริเคอร์ (Ricoeur, Paul, 1985) เพราะเรื่องเล่าจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นเรื่องเล่า ที่เรื่องเล่ายังมีไม่เพียงพอ หลักศาสนปณฺฐานจะช่วยสนับสนุนความจริงในเรื่องเล่าของริเคอร์ในแง่ของเกณฑ์การตัดสินคุณค่าทางจริยธรรม

กรณีเรื่องเล่าพระเวสสันดรชาดก ในช่วงที่พระเวสสันดรทรงถูกขับออกจากเมือง เป็นเพราะทรงให้ทาน ผลทำให้ชาวเมืองโกรธแค้น ภาพที่ปรากฏคือพระเวสสันดรบริจาคนาน จนถูกขับออกจากเมือง (ปกรณฺ์ สิงหสุริยา, 2540)

จากเรื่องราวดังกล่าว ตีความได้ว่า พระเวสสันดรชาดก ประกอบไปด้วย การวางโครงเรื่องกับการสืบเนื่องของเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ มีตัวละครกับเหตุการณ์ของเรื่องเล่า ที่มา กับ สังกิลสภาคิยสูตร (ความไม่สบายใจ) เป็นสังกิลสวาสนาภาคิยสูตร (ประสบกับความเศร้าหมองและความตึงเครียด) เป็นส่วนทุจจโรทิตาภาคิยสูตร (หมดจดจากความประพฤติดิ) จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าพระเวสสันดรชาดกสามารถมองจากหลักศาสนปณฺฐานและความจริงในเรื่องเล่าของริเคอร์ได้ผสมผสานกันอย่างลงตัวและเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้ วาทกรรมที่น่าเสนอเป็นสิ่งที่ผู้อ่านแต่ละคนต้องประสบเองหรือเห็นเอง ตลอดถึงการที่ผู้อ่านจะพยายามคิดจากความหมายไปสู่สิ่งที่เรื่องอ้างถึงที่สอดคล้องกับตัวผู้อ่านเอง (ปกรณฺ์ สิงหสุริยา, 2540)

ผู้วิจัยเห็นว่า การมุ่งจะสังเคราะห์ทฤษฎีการตีความทั้งสองแบบให้สามารถแสดงความจริงที่เป็นทั้งวัตถุวิสัยและแสดงคุณค่าซึ่งเป็นลักษณะที่มากับอัตวิสัย เพื่อศึกษาและหาคำตอบว่า การบูรณาการการตีความตามแนวทางศาสนปณฺฐานในคัมภีร์เนติปกรณฺ์และการตีความในฐานะเป็นความจริงในเรื่องเล่าตามแนวทางการตีความของปอล ริเคอร์ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำเสนอเป็นกรอบในการตีความแบบใหม่ หลอมรวมแนวคิดแบบตะวันตกและพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญเชิงการตีความ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เปรียบเทียบจนเกิดเป็นการบูรณาการการตีความที่ได้จากการศึกษาวิจัย จะสามารถนำไปเป็นกรอบการตีความแบบบูรณาการจากสองวัฒนธรรมความคิด เพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับความเจริญรุ่งเรืองด้านพระพุทธศาสนา วิชาการ และสังคมโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานในคัมภีร์เนติปกรณ์
2. เพื่อศึกษาการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการค้นคว้าเอกสาร (Documentary research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ทั้งปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก สาสนปฏิฐานในคัมภีร์เนติปกรณ์และทุติยภูมิ คือ วรรณคดี ฎีกา ปกรณ์วิเสส และเอกสาร รวมทั้งรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
2. คัดเลือกข้อมูล โดยพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของข้อมูล และทำการคัดเลือกเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมพอในการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเปรียบเทียบหลักและวิธีการตีความสาสนปฏิฐานและการตีความความจริงในเรื่องเล่าของริเคอร์
3. การสร้างหน่วยบูรณาการการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความตามแนวคิดของปอล ริเคอร์
4. บูรณาการการตีความหลักสาสนปฏิฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์
5. นำเสนอตัวแบบการบูรณาการการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์
6. วิเคราะห์จุดเด่น : จุดด้อย การตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความตามแนวคิดของปอล ริเคอร์
7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการบูรณาการการตีความหลักศาสนปณฺฐานกับความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ โดยมีความสนใจที่จะศึกษาหลักการตีความตามแนวศาสนปณฺฐานในคัมภีร์เนติปกรณฺ์ ศึกษาแนวคิดการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ และนำเสนอการบูรณาการการตีความตามแนวศาสนปณฺฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ งานวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เป็นหลัก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักการตีความตามแนวศาสนปณฺฐานในคัมภีร์เนติปกรณฺ์ แบ่งเป็นหลักการและวิธีการตีความดังนี้

หลักการตีความ 16 แบบ คือ (1) การตีความที่เกี่ยวข้องกับความเศร้าหมองและเป็นอกุศล (สังกิเลสภาคียสูตร) (2) การตีความที่เกี่ยวข้องกับส่วนแห่งการอบรมตน (वासनाภาคียสูตร) (3) การตีความที่เกี่ยวข้องกับการเจาะทำลายกิเลส (นิพเพธภาคียสูตร) (4) การตีความที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะของผู้ที่มีสิกขาอันจบแล้ว (อเสขภาคียสูตร) (5) การตีความที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็นสังกิเลสและส่วนแห่งการอบรมตน (สังกิเลสवासनाภาคียสูตร) (6) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสังกิเลสและการทำลายกิเลส (สังกิเลสนิพเพธภาคียสูตร) (7) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสังกิเลสและธรรมของผู้จบสิกขาแล้ว (สังกิเลโสเสขภาคียสูตร) (8) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสูตรที่แสดงกิเลสและการทำลายกิเลสจนได้สำเร็จเป็นอเสขบุคคล (สังกิเลสนิพเพธอเสขภาคียสูตร) (9) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสูตรที่แสดงกิเลสและการเจริญกุศลเพื่อเจาะทำลายกิเลส (สังกิเลสवासนานิพเพธภาคียสูตร) (10) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสูตรที่แสดงการเจริญกุศลเพื่อเจาะกิเลสที่มีอยู่ (वासนานิพเพธภาคียสูตร) (11) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสูตรที่แสดงค้นหาสังกิเลส (ตณฺหาสังกิเลสภาคียสูตร) (12) การตีความที่เกี่ยวข้องกับสูตรที่แสดงทิวีสังกิเลส (ทิวีสังกิเลสภาคียสูตร) (13) การตีความที่เกี่ยวข้องกับทิวจริตสังกิเลส (ทิวจริตสังกิเลสภาคียสูตร) (14) การตีความที่เกี่ยวข้องกับหมดจดแห่งตณฺหา (ตณฺหาโวทานภาคียสูตร) (15) การตีความที่เกี่ยวข้องกับความหมดจดแห่งทิวีสังกิเลส (ทิวีสังกิเลสโวทานภาคียสูตร) และ (16) การตีความที่เกี่ยวข้องกับความหมดจดแห่งทิวจริต (ทิวจริตโวทานภาคียสูตร)

วิธีการตีความตามแนวสาสนปฏิฐาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรึงตรองตัวบท

ขั้นตอนที่ 2 การไตร่ตรองมูลบท

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกสรรสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ และ

ขั้นตอนที่ 5 การอธิบาย

ประเด็นปัญหาการตีความตามแนวสาสนปฏิฐาน เป็นการตีความตัวบทเพื่อแสดงการตีความโดยการสงเคราะห์เข้าหรือจัดเข้าในมูลบท 18 สูตร 16 สรุปลงในอริยสัจสี่ การตีความลักษณะนี้มีข้อดีคือ ผู้ตีความสามารถหยิบยกเฉพาะประเด็นที่ตนสนใจ เพื่อนำมาอธิบายให้เห็นรายละเอียดด้านธรรมะอันเป็นตัวบทปลีกย่อยต่าง ๆ เนื่องจากมีการแจกแจงโดยพิสดารแสดงถึงสติปัญญาที่สุขุมลุ่มลึก และมีประโยชน์แก่ชีวิตในเชิงจริยธรรม แต่มีข้อเสียคือ ผู้ฟังอาจเข้าใจได้ยาก เพราะเป็นการนำเสนอจากอวัธวิสัยไปสู่ภววิสัย นอกจากจะนำไปสอนผู้ที่สนใจเฉพาะทางเท่านั้น ซึ่งอาจมีผู้สนใจน้อย เพราะเป็นการตีความจากเรื่องเล่าไปสู่หลักธรรมอาจทำให้แนวทางการนำเสนอเป็นไปในหนทางที่แห้งแล้งไม่สนุกสนาน ปราศจากสันทนการ ย่อมเป็นเหตุให้ผู้ฟังขาดความเพลิดเพลิน เมื่อเป็นเช่นนี้ ย่อมทำให้สาสนปฏิฐานเป็นเรื่องจืดชืด ปราศจากความน่าสนใจ

2. การตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ แบ่งเป็นหลักการและวิธีการการตีความ ดังนี้ หลักการตีความความจริงในเรื่องเล่า 6 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของความจริงในเรื่องเล่า 2) การจัดวางโครงเรื่อง 3) ผู้อ่านและตัวบท 4) จุดยึดโยงความจริงในเรื่องเล่า 5) อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า และ 6) มิติทางจริยธรรม ส่วนวิธีการในการตีความตามแนวคิดทฤษฎีของริเคอร์ 2 แบบ ดังนี้ คือ 1) วิธีการการตีความแบบวิภาษวิธี การสร้างความเข้าใจ (Understanding) การอธิบาย (Explanation) และความเข้าใจ (Comprehension) 2) วิธีการตีความแบบการจัดรูป มี 3 ประการ ประกอบด้วย การตีความก่อนการจัดรูป การตีความขณะการจัดรูป และการตีความหลังการจัดรูป

เนื่องจากแนวคิดการตีความของริเคอร์ เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นอวัธวิสัย (Subjectivity) มากกว่าจะเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) ความเป็นอวัธวิสัยจะแสดงออกโดยวิธีการการตีความ การตีความจึงเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก เพราะผู้อ่านจะตีความอย่างมีเสรีตามแต่

บุคคลนั้น ๆ จะตีความ การมีเสรีภาพในการตีความนี้เอง เปิดเวทีให้มีสิทธิเต็มที่ในการที่จะตีความอย่างไรก็ได้ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้กระทบกระทั่งกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ได้

3. การบูรณาการการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริคเคอร์ ได้ตัวแบบการบูรณาการการตีความทั้งที่เป็นหลักการและวิธีการ ดังนี้ คือ ด้านการบูรณาการหลักการตีความตามแนวทางของสาสนปฏิฐานกับแนวคิดทฤษฎีความจริงในเรื่องเล่าของริคเคอร์ 6 ด้าน ดังนี้ คือ หน่วยที่ 1 : สาสนปฏิฐานกับองค์ประกอบของเรื่องเล่า หน่วยที่ 2 : สาสนปฏิฐานกับผู้อ่านและตัวบท หน่วยที่ 3 : สาสนปฏิฐานกับการวางโครงเรื่อง หน่วยที่ 4 : สาสนปฏิฐานกับจุดยืนโดยความจริงในเรื่องเล่า หน่วยที่ 5 : สาสนปฏิฐานกับอัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า หน่วยที่ 6 : สาสนปฏิฐานกับมิติทางจริยธรรม ส่วนด้านการบูรณาการวิธีการตีความ ได้ตัวแบบเป็นการตีความ 3 ระดับ ดังนี้ คือ ระดับที่ 1 การตีความก่อนการจัดรูป การสร้างความเข้าใจ การตรึงตรองตัวบท ระดับที่ 2 การตีความขณะการจัดรูป การไตร่ตรองมูลบท การเลือกสรรสูตร และระดับที่ 3 การสังเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ การตีความหลังการจัดรูป การอธิบาย และความเข้าใจ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือการบูรณาการการตีความตามแนวสาสนปฏิฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริคเคอร์ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การตีความตามแนวสาสนปฏิฐานในคัมภีร์เนติปกรณ มีความเป็นวัตถุวิสัยมากกว่าแนวคิดทฤษฎีความจริงในเรื่องเล่าของริคเคอร์ เพราะเหตุที่สาสนปฏิฐานเกิดจากการนำตัวบทหรือเรื่องเล่ามาตีความโดยจัดเข้าในสูตร โดยอาศัยเกณฑ์แห่งมูลบทเป็นข้ออ้างอิงในการพิจารณาเพื่อการตีความ ฉะนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ในการที่จะนำตัวบทที่มีลักษณะเป็นอัตวิสัยไปสู่ตัวบทที่มีลักษณะทางวัตถุวิสัย อันเป็นการตีความที่กิริติ บุญเจือกกล่าวว่า เป็นการการตีความโดยพยัญชนะ การตีความโดยอรรถ และการตีความตามเหตุผล เรียกกว้างว่า ตีความแบบภาษาอุดมคติ (กิริติ บุญเจือ, 2546) การตีความสาสนปฏิฐานจึงมีจุดเด่นอยู่ที่การจัดระบบของตัวบทหรือเรื่องเล่าให้หลังตัวอันเป็นการจัดข้อมูลให้ลงกันสมกันอันเป็นการจัดลงในสูตรอย่างสอดคล้องลงตัวอย่างเป็นระบบ (Lopez, Donald S. Jr, 1988) อยู่ในกรอบ

หรือแนวทางที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ การตีความตามแนวทางแห่งศาสนปณฺฐานจึงเป็น การตีความอันอยู่ในรูปแบบที่ชัดเจนตายตัวทำให้การตีความไม่สามารถออกนอกกรอบของสูตร หรือมูลบทได้ ซึ่งสื่อความหมายคำระดับสามัญให้ลึกลงไปในระดับการตีความภาษาศาสนา และเป็นการตีความหมายที่มีเป้าหมายเพื่อเป็นประโยชน์ทางการปฏิบัติ (พุทธทาสภิกขุ, มปท.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ตีความจะต้องตีความให้อยู่ในกรอบของธรรมอันเป็นสูตรเฉพาะ อันเป็น การสร้างความสมเหตุสมผลของหลักธรรม (Lopez, Donald S. Jr, 1988) การตีความตาม แนวทางศาสนปณฺฐานช่วยในการรักษาหลักธรรมเดิมให้คงอยู่ แม้จะอยู่คนละยุคสมัยก็ย่อม สามารถตีความได้ (ปรุทม์ บุญศรีตัน, 2550) แม้ว่าจะเป็นวิธีการตีความแบบแห้งแล้งก็ตาม เนื่องจากการตีความศาสนปณฺฐานเป็นการตีความตามประเภทวรรณกรรม เป็นวิธีการตีความ แบบวิจารณ์ญาณด้วยการวิเคราะห์และประเมินค่าที่กำหนดตายตัว มีการวิเคราะห์และ ประเมินค่าแยกแยะเป็นมูลบทและตีความตามลักษณะพิเศษของสูตร เป็นตอน ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อ พยายามเข้าใจถึงเจตนาของผู้แต่ง (กิริติ บุญเจือ, 2546) การตีความจึงอยู่ในรูปแบบการตีความ เพื่อให้อยู่ในกรอบ ไม่ออกนอกทางอันเป็นการทำความเข้าใจศาสนาของตนเองมากขึ้นและ เข้าใจศาสนาอื่น ๆ มากขึ้น (วีรชาติ นิมนองค์, 2552) ทั้งนี้ย่อมเป็นเพราะการตีความแบบสา สนปณฺฐานมีความเป็นแนววิพากษ์มากกว่าแนวโรแมนติก (Ricoeur, Paul, 1981)

2. การตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริคัวร์ เป็นแนวความคิดที่ให้ความ สำคัญกับผู้อ่านหรือให้เสรีภาพแก่ความเป็นปัจเจกมากจนเกินไป (ปรกรณ์ สิงห์สุริยา, 2540) เมื่อเป็นเช่นการตีความในบริบทจึงเป็นการยาก เพราะเหตุจากการให้เสรีภาพแก่บุคคล ความมีเสรีภาพของปัจเจกบุคคลดังกล่าวอาจทำลายความเสมอภาคของบุคคลในสังคม เหตุ เพราะสื่อโดยตรงและให้ความสำคัญกับชีวิตจิตใจในขณะปัจจุบัน อันอาจทำให้เน้นความสำคัญ กับความเป็นปัจเจกบุคคล จนอาจจะละเลยความสำคัญของส่วนรวมเนื่องจากบุคคลแต่ละคน ต้องอยู่ในสังคม จึงไม่สามารถปฏิเสธหรือละเลยสังคมได้ แต่ถึงกระนั้น การตีความที่ให้คุณค่า ของความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น แทนที่จะลดทอนมนุษย์ให้เป็นเพียงสิ่งที่จำกัดตาม ความคิด ความเชื่อ ตามประเพณีของสังคมนั้น ๆ อาจจะช่วยให้มนุษย์มีฐานะเป็นผู้นำกำหนดและให้ ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์เชิงมนุษย์ (วีร ชาติ นิมนองค์, 2552)

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดของริเคอร์เป็นแนวคิดที่เน้นเสรีภาพของการตีความ สามารถนำตนเองบุคคลอื่นหรือสังคมไปสู่สิ่งที่ตั้งใจได้ เพราะโลกหรือสังคมแปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา การตีความตามแนวของริเคอร์จึงมีฐานที่มั่นอยู่ที่ความเข้าใจตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน ๆ

3. การบูรณาการการตีความตามแนวสาสนัญฐานกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ เป็นการประสานจุดเด่น และลดความขัดแย้งของจุดด้อย ทำให้เห็นภาพของการบูรณาการว่า ทั้งสองแนวทางต่างมีหลักและวิธีการตีความที่โดดเด่นไปในทิศทางที่แตกต่างกัน เมื่อนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ทำให้การตีความเป็นไปเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะสองประการที่เชื่อมโยงถึงกันระหว่างภาษาคนกับภาษาธรรม อันเป็นการพบจุดบรรจบระหว่างความเป็นระบบกับความรู้สึคนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือเป็นทั้งการตีความที่เป็นแบบวิพากษ์และโรแมนติก (Ricoeur, Paul, 1981)

สรุป

เนื่องจาก งานวิจัยนี้ เป็นการประสานจุดเด่น และลดความขัดแย้งของจุดด้อย อันเกิดจากความเป็นอัตวิสัยของสาสนัญฐานและความเป็นอัตวิสัยที่มาจากแนวความคิดความจริงในเรื่องเล่าของริเคอร์ ทำให้เห็นภาพของการบูรณาการว่า ทั้งสองแนวทางต่างมีหลักและวิธีการตีความที่โดดเด่นไปในทิศทางที่แตกต่างกัน เมื่อนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ทำให้การตีความเป็นไปเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ฉะนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ มีพื้นฐานแนวความคิดเกี่ยวกับการตีความของสองวัฒนธรรมแห่งองค์ความรู้ที่ต่างกัน และสามารถใช้กำหนดแนวทางการตีความให้แก่ภาษาทางศาสนา อันจะทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างและในศาสนา (Intra-Inter religion) ที่สำคัญของโลกสมัยปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาการบูรณาการการตีความหลักสาสนัญฐานกับความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ โดยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ และนำเสนอการบูรณาการการ

ตีความตามแนวสาสนบัญญัติกับการตีความความจริงในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ หากผู้สนใจในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป นอกจาก การศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ผู้วิจัยคิดว่า ควรจะมีการศึกษาในเชิง ประยุกต์ทฤษฎีทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณหรือทั้งสองด้านรวมกัน เพื่อให้งานวิจัยครั้งต่อไปเป็นประโยชน์ มีรูปธรรมมากขึ้น และใช้งานได้จริงต่อไป สำหรับผู้ที่สนใจควร ทำการศึกษา ดังนี้

1. การบูรณาการการตีความหลักฐานบัญญัติ (สูตร 28) กับ การตีความตัวบทตามแนวคิดของกาดามอร์
2. การบูรณาการการตีความความจริงในสาสนบัญญัติกับการตีความความจริงเชิงจริยธรรมในเรื่องเล่าตามแนวคิดของปอล ริเคอร์
3. พุทธวิธีการประยุกต์การตีความภาษาศาสนาในบริบทเทววิทยาในเรื่องเล่า อันจะส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองในวงการวิชาการและนำผลการวิจัยไปใช้ได้จริง เพื่อส่งเสริมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในสังคมไทยในปัจจุบัน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2546). ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์ เล่มห้า ย้อนอ่านปรัชญากังขาของมนุษยชาติ (ช่วงวิจารณ์ระบบเครือข่าย). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ธมมपालเถร. (2539). เนติอรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน.
- ปกรณ์ สิงห์สุริยา. (2540). ความจริงของเรื่องเล่าทางศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ. (2556). เรื่องเล่า อัตลักษณ์ และความยุติธรรมในปรัชญาของปอล ริเคอร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ปรุทธ์ บุญศรีตัน. (2550). รูปแบบการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาพุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). มหาวิทยาลัยกบงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- _____. (2553). เพื่อความเข้าใจปัญหาโพธิรักษ์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหากัจจายนเถร. (2540). เนติ-แปงโกปเทศปกรณ์ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 28 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วีระชาติ นิมอนงค์. (2552). การศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เฉวาท. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีพิมพ์.
- Comstock, Gary L. (1993). The Truth of Religious Narrative. *International Journal for Philosophy of Religion*, (34)3, 131-150.
- Lopez, Donald S. Jr. (1988). *Buddhist Hermeneutics*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Ricoeur, Paul. (1981). *Hermeneutics and the Human Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. (1985). *Time and Narrative Volume III*. Chicago: University of Chicago press.
- _____. (1991). *Life in Quest of Narrative*, in *On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation*, David Wood. London: Routledge.
- _____. (2008). *From text to Action: Essays in Hermeneutics II*. New York: Continuum.